

БІБЛІОГРАФ ЄВГЕН ШЕВЧЕНКО

У 1932 р. на сторінках журналу «Кокс і хімія» було опубліковано перший покажчик літератури (1914-1932) з питань вивчення вугілля та добору шихт для коксування, складений інженером Євгеном Павловичем Шевченком. Потім ще три покажчики: один - тематичний (охоплював вітчизняну та іноземну літературу з проблем опалення коксових печей за 1913-1932 рр.), інші інформували про світову коксохімічну літературу за 1932 р. (разом - 845 бібліографічних описів книг і журнальних статей).

«Библиографический указатель литературы по коксохимии за 1930-1933 гг.» - це рукописна систематична картотека (2800 назв книг і журнальних статей), де Є. П. Шевченком використано дані Дніпропетровського вуглехімічного інституту. На базі аналогічної картотеки з коксохімії для Центральної науково-технічної станції тресту «Кокс» (за 1932-1934 рр. - 3750 назв) він склав і видав два покажчики світової літератури з питань контролю коксохімічного виробництва (за 1895-1933 рр.) та режимів роботи коксохімічних печей (за 1917-1932 рр.). У 1933 та 1934 рр. вони були розтиражовані.

Бібліографічна діяльність Є. П. Шевченка у 1935-1936 рр. пов'язана з Центральним інститутом техніко-економічної інформації. Він підготував систематичні картотеки вітчизняних та іноземних книг і журнальних статей з тем коксохімічного виробництва. Глибина ретроспекції різноманітна - за 7, 8, 9, 16 років, а обсяг значний - від 165 до 1078 назв.

Послідовна й багатоаспектна бібліографічна обробка світової літератури з коксохімії дала змогу Є. П. Шевченку готувати тематичні огляди для Головокосу, аналізувати стан відображення проблем галузі в «Химическом реферативном журнале».

У 1938 р. створюються і поточні бібліографічні посібники з цього напрямку. Так, науково-технічна бібліотека Дніпропетровського гірничого інституту ім. Артема видала дев'ять випусків поточної бібліографічної інформації з коксохімії, а хіміко-технологічний інститут - три випуски з технології твердого палива. Уклав обидві серії (понад 2500 назв світової літератури) теж Євген Шевченко.

Бібліографічний аналіз світового потоку технічної літератури конкретного галузевого змісту, самостійне укладання ним близько 40 назв бібліографічних посібників різного типу (покажчиків і картотек, поточних і ретроспективних, анотованих і реферативних) стали базою для «Указателя библиографических работ по технологии твердого топлива» (Днепропетровск, 1939. - 59 с.). Це - перший в Україні покажчик бібліографічних посібників з технічної тематики, де зареєстровано, доволі повно описано й проанотовано 256 друкованих і рукописних вітчизняних та зарубіжних джерел (1930-1938 рр.). Як виняток, у нього ввійшли й давніші, але цінні матеріали, внутрікнижкові та внутріжурнальні списки, що згруповано у семи розділах за змістом. У специфічному для даного типу посібників розділі «Поточна бібліографія в журналах» наведено назви дев'яти вітчизняних і шести іноземних журналів,

у т. ч. реферативних, де подано бібліографію літератури з технології твердого палива, з вказівками на відповідні розділи журналів. Допоміжний апарат посібника мав список джерел, використаних укладачем, а також покажчик авторів і редакторів вітчизняних та іноземних бібліографічних робіт.

Великою заслугою Є. Шевченка був випуск у 1947-1954 рр. серії «Библиография химической технологии твердого топлива» *, де об'єднувалися такі міжгалузеві теми: геологія, вуглезбагачення і коксування вугілля, хімічна переробка й газифікація твердого палива тощо. Щороку виходило кілька тематичних випусків з вітчизняної та іноземної літератури: книги, журнальні статті, відомчі матеріали, авторські свідоцтва, стандарти (переважно за 1941-1953 рр.). Таким чином ліквідувалися бібліографічні лакуни з даної проблематики, що утворилися при відсутності за часів війни і перші повоєнні роки. У більшості випусків джерела згруповано за систематичним принципом. На кожне подано коротку анотацію. До деяких додані авторські та предметні покажчики. За 1949-1959 рр. Є. Шевченко уклав ще 19 актуальних тематичних покажчиків, у тому числі 10 з питань металургії (видані Дніпропетр. металург. ін-том у 1950-1951 рр.).

Є. П. Шевченку належать чи не найперші в країні загальнотехнічні та галузеві ретроспективні покажчики бібліографічних посібників. У 1949 і 1951 рр. побачили світ два випуски покажчика вітчизняних посібників (близько 400 назв) з усіх питань техніки - «Советские работы по технической библиографии» (Днепропетр. металлург. ин-т. 1944-1948. - Днепропетровск, 1949. - 31 с.; 1949-1950. - 1951. - 56 с.). У них наведено і науково-допоміжні, і рекомендаційні посібники, видані окремо, та найцінніші внутрікнижкові й внутріжурнальні списки. На жаль, ці посібники, як і багато інших його праць, розмножені в невеликій кількості, тому й не стали такими відомими, як пізніші класичні роботи Л. В. Зільбермінц та О. В. Ієніш **.

У ці роки Євген Павлович склав дві бібліографічні праці з питань чорної металургії (Советские библиографические работы по черной металлургии за 1940-1948 гг. (Днепропетр. металлург. ин-т. - Днепропетровск, 1949. - 20 с.; Те ж... за 1949-1950 гг. - 1951. - 8 с.) та два списки бібліографічних посібників з машинобудування та хімічної технології (Советская библиографическая литература по машиностроению. За 1949-1950 гг. / Днепропетр. металлург. ин-т. - Днепропетровск, 1951. - 11 с.; Те ж... по хим. технологии... - 8 с.).

Нам майже нічого не відомо про життя Євгена Петровича Шевченка. Тільки результати його праці - близько 120 бібліографічних посібників. Цей доробок був вагомим внеском не лише в технічну бібліографію, а й в розвиток науки, промисловості країни взагалі, тому заслуговує на вивчення і добру пам'ять.

* Видання Дніпропетровського відділення Всесоюзного хімічного т-ва ім. Д. І. Менделєєва

** Найповніше враховані бібліографічні посібники Є. П. Шевченка в покажчику Л. В. Зільбермінц «Библиография советской технической библиографии. 1917-1959» (Л., 1959. - 505 с.). Деякі з них попали і в покажчик «Книга про книги. 1917-1963.» (Х., 1964 - 246 с.)